

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 137. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167181527248/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

4) Laster og Forbrydelser, samt de deraf følgende Straffe. Man vil naaſte herved indvende mig, at Laster og Forbrydelser ere Handlinger, som ere Menneſtens uverdige, at Straffe ere nødvendige Følger heraf, og at fortjente Ulykker ikke bør komme i Betragtning. Denne Indvending er meget let besvaret: Der tales om den menneskelige Glendighed i Forhold til Dyrenes, uden Hensigt til, om den er fortjent eller ikke. Er Straf et Onde, som man den upaatvivlelige hører med til den menneskelige Glendighed; og naar Virkningen hører der hen, som man man jo nødvendig ogsaa regne Aarsagen dertil. Bør ingen andre ulykkelige end de, der lide uden Fortjeneste, som gaves der ingen ulykkelige Menneſter, thi der vil næppe nogen findes, der jo paa en eller anden Maade, enten middelbar eller umiddelbar, er Aarsag i sin egen Ulykke. Faber snæ est quisque fortuna, siger et temmelig sandt Ordspørg. I det mindste vilde de ulykkelige Menneſters Antal blive overmaade lidet. Jeg véd ikke, om jeg dilinguerer aldeles rigtig, naar jeg gjør den Forskjel imellem Laster og Forbrydelser, at Laster ere ſlige uregelmæssige Handlinger, som ikke egentligen kan siges at henhøre under Lovene, da derimod Forbrydelser straffes af de borgerlige Love. Laster have dog nok deres Straf; i Almindelighed følger der en naturlig Straf, ſidig eller tidlig, efter Laſtens Udværelse, og jeg tror ikke, at jeg fejler, om jeg endog vover at paastaa, at Laster og de deraf naturligvis følgende Straffe bidrage meget mere til den menneskelige Glendighed end alle Forbrydelser og de Straffe, som Lovene ere nødt til at diktere derfor. Dyrene begaa ingen Forbrydelser, alſaa have vi heller ingen kriminelle Love for dem*); de udøve ingen

*) Sammentigner man den loenſte Lov, Misdgjernings-Balken, Kap 10, § 1 med vores danske Lovs 6, 13, 16, da vil man finde, at den loenſte Lov, i hvor meget den endog er yngre end

Bjørnene i Stoven Krig med andre Bjørne? Hvor Gribben i Luften ned paa andre Gribbe? — L'homme seul e. i. v. Menneſket alene sætter i sit overvattede Hæfte en brutal Væde i at nedrydde sig selv — Faber snæ est quisque fortuna. indbyr er sin egen UlfkesØmed.

Laster, ſjældig kan de heller ikke føle til deres naturlige Følger, der alene ere for de ædlere Staainger, Menneſtene**). Dyrene handle efter Naturens Drifter, som aldrig tilflyde til at gjøre ondt, før end diſe Drifter ere forværrede, hvilket ikke finder Sted hos dem. Man tillægger vel Dyrene adskillige Bejl, men de kan ikke kaldes enten Laſter eller Forbrydelser, thi intet kan fortjene diſe Love, undtagen hvad man med fri Vilje og Forſæt gjør, tvært imod den Overbeviſning, som man har, at det modſatte af vores Handling er godt. Adskillige Dyr kan vel bruges til Kundskab om, at en eller anden Handling er ondt; men Overbeviſning kan de uforuſtige Dyr ikke imodtage, som dog er uomgængelig fornøden for at kunne give en Handling Ravn af Dyd eller Laſt. Sægt for Straf er det, som determinerer Dyrene, og de Menneſter, hvis Handlinger beſtemmes heraf, kunne aldrig være dydige. Hvorvidt den fri Vilje har formaa i Betragtning i Hensende til at beſtemme Handlingens Moralitet, er ikke min Sag her at tale om: det vilde kunſte være at indville mig i en Strid med Filoſoferne, da jeg efter min Overbeviſning ikke synes, at jeg

den danske, efter mine Laster meget uegtigen, dikterer Straf for et umælede Dyr for en Forbrydelse, hvori Dyrret uden Tvivl maa have forholdt sig passiv og ej activ. At noget Dyr kan begaa en ſaadan Sand activ, det tror jeg ikke, noget Derobot i sin Histories anden Bog fortæller os Rigt et Hæntur om en Gredbul.

** Jeg véd et Sted, hvor det handle sig, at en Hund blev holdt for at være venetisk. Havde dette Tilfælde blevet undersøgt af en kundig Vagt, vilde han sikkert, og med god Grund, have frejndt det ſulkes Dyr en Rettighed, som det ikke ſela, men andre paa dette Regue gjorde Vachand paa Høj! ved den store Columbi Dog har Menneſkene erhvervet sig Euretethed og Monopolium paa denne Sygdom Kog Kalm

Sammentigner man den loenſte Lov o. s. v. De Lovheder, hvortil der henledes, handle om Udgængelie imod Naturen.

Columbi Dog, „denne Sygdom“, om hvis Uurubelie intet beſtemt vides, antoges af mange at komme fra America.